نگاه | سیدمهدی سیدی؛ کارشناس رسانه

سلطه آمریکایی در زورق اقناع رسانه‌ای

جلسه استماع کنگره آمریکا با حضور مدیرعامل تیک‌تاک، حامل پیام‌ها و تحلیل‌های فراوانی است. یکی از مهم‌ترین درس‌آموخته‌های این جلسه ۵ساعته برای ما و همه دنیا آن است که آمریکایی‌ها چگونه از ظرفیت رسانه برای روتوش تصمیمات خود استفاده می‌کنند. آنها بارها نشان داده‌اند که با حرف‌ای‌گری فراوان از پیوست‌های رسانه‌ای بهره می‌گیرند تا تصمیمات مهم‌شان مورد پذیرش ملی قرار گیرد.

به‌نظر می‌رسد این جلسه استماع که بیشتر به یک بازجویی چین‌هراسانه شبیه شده بود قطعه‌ای از همان نظام‌واره حکمرانی آمریکایی است، به‌نحوی که تصمیمات سلطه‌طلبانه خود را در زورقی از اقناع رسانه‌ای کادوپیچ کرده و رأی‌دهندگان خود را مجاب می‌کنند که ما در تمام احوال حکمرانی، به منفعت و خواست شما تمکین می‌کنیم.

این جلسه کنگره با پخش مستقیم رسانه‌ای، به‌صورت عریان و واضح نشان داد که نظام حکمرانی آمریکا چه در سطح قانونگذاری، چه در سطح اجرایی و چه در سطح قضایی به‌صورت ویژه توجه دارد که تصمیمات و احکام آنان حتما باید در منظر عمومی مردم مورد پذیرش قرار گیرد. این جلسه در حکم دلان طراحی‌شده‌ای بود که آمریکایی‌ها با معماری رسانه‌ای آن کوشیدند گام‌بندی تصمیمات‌شان را به‌صورت منطقی، صبورانه و علمی بازنمایی کنند؛ و این روند را حتی در مورد تصمیماتی که از قبل گرفته‌اند اعمال می‌کنند تا این‌جنس از تصمیمات عمومی پیش از ابلاغ و رونمایی، ریزریز در ذهن مردم کاشته شود، که مبادا به اعتراض عمومی و یا واکاوی حقیقت‌طلبانه منجر شود.

ایالات متحده با فاصله بسیار در صدر قدرت‌های جهانی است که بر نظام اطلاعات و تبادل داده جوامع حکومت دارد و با تسلط بی‌چون و چرا بر شبکه‌های اجتماعی اصلی، هژمونی خود را در ابعاد اقتصادی، تجاری، امنیتی و سیاسی حفظ می‌کند. اما جالب آنکه همین کشور در جلسه‌ای سرّ و گوبگرانه مدیرعامل یک شرکت خارجی را احضار کرده و او را در موضوعات مختلف مورد فشار سیاسی و قانونی قرار می‌دهد، با این خط داستانی که احساس می‌کنیم شرکت تو در حال جمع‌آوری اطلاعات مردم ماست و عن‌قریب است که این اطلاعات حیاتی را در اختیار حکومت کمونیستی چین قرار دهی، ولی ما هرگز به تو اجازه اینچنین خبط و خطایی را نمی‌دهیم!

به‌نظر می‌آید تصمیم نهایی پیش از این گرفته شده است و این جلسه صرفا نقش تسهیلگر ذهنی و یز دمکراسی به‌خود گرفته است. آنچنان که رئیس جلسه پیش از آغاز دفاعیات مدیرعامل تیک‌تاک در نطقی که از روی کاغذ قرائت می‌کند، می‌گوید: «پلتفرم شما باید ممنوع شود» و البته پیش‌تر از آن نیز اظهارنظرهای دیگری با همین محور از مقامات رسمی آمریکایی شنیده شده است؛ وزیر امور خارجه ایالات متحده در مصاحبه‌ای می‌گوید کار تیک‌تاک باید به طریقی پایان یابد و البته راه‌های مختلفی برای انجام این کار وجود دارد.

پندآموز، آن که در کل گفت‌وگوهای جنجالی و حتی گاه بی‌ادبانه اعضای کنگره، روی محورهایی تأکید می‌شود که مردم نسبت به آن حساس هستند و عموما خوش‌شان می‌آید سیاست‌مداران، سینه‌چاک استیفای همان حقوق و مطالبات باشند. تأکید بیش از حد بر امنیت ملی و اینکه نمی‌خواهیم اجازه دهیم به‌خاطر گردآوری اطلاعات انبوه، سرنوشت مردم مظلوم ما در اختیار یک قدرت دیگر جهانی قرار گیرد از این محورهاست. ضمن آنکه به‌رغم پیش‌بینی‌ها که این جلسه عمدتا بر مسائل امنیت ملی استوار خواهد بود بخش‌های جدی از پرسش‌ها و اظهارنظرهای گویندگان بر محور حقوق کودکان و نوجوانان متمرکز شده است. برای مثال فرانک پالون، نماینده دمکرات نیوجرسی در جلسه می‌گوید: «تحقیقات نشان داده است که الگوریتم‌های تیک‌تاک ویدئوهایی را به نوجوانان توصیه می‌کنند که احساسات پریشانی عاطفی را ایجاد و تشدید می‌کنند، ازجمله ویدئوهایی که خودکشی و خودآزاری را تبلیغ کرده است.» او و دیگر نمایندگان ابراز نگرانی می‌کنند که ما نباید اجازه دهیم کودکان‌مان در معرض محتوایی قرار بگیرند که به خود آسیب بزنند. همزمان با این تأکیدات، محور دیگری نیز در جلسه پررنگ است و آن حمایت از آزادی بیان در سطح جهان است و اعتراض به این موضوع که چرا تیک‌تاک محتواهایی را که علیه حکومت چین است سانسور و حذف می‌کند. اتهاماتی که مکرر توسط مدیرعامل رد می‌شود اما بارها میان حرف او پریده و او را متهم به فرار از پاسخ می‌کنند. همین مسئله نیز باعث می‌شود بعد از اتمام جلسه، شرکت تیک‌تاک در بیانیه‌ای اعلام می‌کند کنگره علاقه‌ای به گوش دادن به پاسخ‌های ما ندارد و در بیانیه دیگری سخنگوی وزارت امور خارجه چین اعلام می‌کند: ایالات متحده باید به رقابت منصفانه احترام بگذارد و سرکوب شرکت‌های خارجی را متوقف کند.

منطقی است که هر حکومتی باید فرایندهای تصمیم‌گیری خود را شفاف کند و خواست عموم مردم را در تصمیمات راهبردی خود لحاظ کند، اما سخن بر سر فاصله حقیقت و نمایش است؛ کدام فرایند حقیقی و کدام اقدام مزورانه است؟

نقشه جهانی محدودیت‌های حاکمیتی اینترنت

همشهری محدودیت‌های فضای مجازی در سراسر دنیا را زیر ذره‌بین قرار داده است

گزارش | فاطمه عباسی، روزنامه‌نگار

تنها حدود ۳۰سال از ورود شبکه‌های اینترنتی به زندگی مردم سراسر جهان گذشته اما تصور یک روز بدون آن چالشی است که برخی حتی حاضر به تصور آن هم نیستند. ارتباطات اجتماعی، پزشکی، خرید، مطالعه، فیلم، موسیقی و... همگی در بستر شبکه‌ای اینترنت میسر و آسان شده تا آنجا که برای اطلاع و تبادل هرگونه «داده»، اینترنت نخستین راه است. نه تنها عادت ما به استفاده از این ابزار، بلکه ظرفیت اینترنت آنقدر جدی است که تنها در ۲سال به اندازه ۸۰درصد از کل داده‌های تولید شده از ابتدای تاریخ بشر در اینترنت محتوا و داده تولید شده و این واقعیت آن را به یک تیغ دولبه تبدیل کرده است! اینترنت به اذعان رهبران جهان در اجلاس IGF سال ۲۰۱۸، به یک ضرورت و تهدید حاکمیتی تبدیل شده و گذشته از انتشار اطلاعات نادرست و حملات سایبری، چند سالی است که رهبران و حاکمان به فکر حفاظت از داده‌ها، برای حمایت از شهروندان و دولت‌های خود افتاده‌اند. کوفی عنان دبیر کل اسبق سازمان ملل متحد گفته «ما در مدیریت و محافظت از اینترنت در زندگی خود باید به اندازه مخترعان آن خلاق باشیم». این خلاقیت هم در تولید محتواهای بومی و هم در آموزش‌های شهروندی ظاهر می‌شود اما وضع قوانین مختلف، نظارت و حکمرانی بر این فضا، بومی کردن سرورها و متعهد کردن شرکت‌ها به رعایت حقوق کاربران نیز بخش مهم و غیرقابل انکاری از راهکارهای حفاظت از مردم است. با این حال وضع محدودیت و حتی مسدود کردن برخی دسترسی‌ها هم در میان کشورهای جهان برای حفاظت از داده‌ها (در حوزه بهداشت، سرمایه، آموزش و...) و تنظیم محتوا (جلوگیری از انتشار محتوای غیرقانونی) رایج است. در این میان کشورهای مختلف در زمینه تنظیم‌گری محتوای مجرمانه و خشن اسناد تقریبا یکسانی دارند. شاید محل اختلاف بیشتر روی محتوای هرزه‌انگاری‌شده (به‌دلیل هویت فرهنگی کشورها) و چگونگی حفاظت از داده‌ها باشد. براساس مطالعات بین‌المللی در سال ۲۰۲۳حدود ۳۰کشور محدودیت‌های اینترنتی خود را افزایش داده‌اند و ۵ کشور بیش از یک قانون جدید برای حفاظت از داده‌ها و شهروندان خود معرفی کرده‌اند؛ محدودیت‌هایی که عمدتا براساس موقعیت شغلی (کارمندان دولتی و فدرال) و وضعیت جامعه (بحبوحه تنش‌های داخلی) اعمال می‌شوند. براساس جست‌وجوهای ما نقشه آخرین محدودیت‌های اعلام شده در جهان به این شکل است:

آسیا

برخی کشورها به‌دلیل کنترل آهنین خود بر کل فضای اینترنتی کشورشان شهرت دارند. در چین، کاربران نمی‌توانند از رسانه‌های اجتماعی غربی استفاده کنند، فیلم‌های ضداخلاقی و جنسی تماشا کنند، یا از تورنت و VPN استفاده کنند؛ رسانه‌های اینترنتی تحت قوانین این کشور عمل می‌کنند و مردم نیز از پیام‌رسان‌های بومی مثل وی‌چت WeChat با بیش از یک میلیارد کاربر و نسخه‌های منطبق با قوانین داخلی مثل نسخه چینی و اصلی تیک‌تاک با نام دوئین Douyin با حدود ۷۵۰میلیون کاربر استفاده می‌کنند. (تورنت اغلب به‌عنوان بستر اصلی توزیع محتوای مجرمانه و خشن قلمداد می‌شود.) روسیه نیز تورنت را ممنوع و استفاده از VPN را محدود کرده است. این کشور محدودیت‌هایی قانونی برای محتواهای سیاسی اعمال می‌کند و شبکه اجتماعی بومی خود به نام وی کی را دارد که در میان برخی دیگر از کشورهای آسیایی نیز رواج دارد. روسیه همچنین استفاده از برنامه‌هایی مانند واتساپ، اینستاگرام، فیسبوک، دیسکورد، اسکایپ بیزنس، اسنپ چت، تلگرام و... را ممنوع کرده است و نمونه‌های بومی خود مانند Rossgram و Vkontakte را معرفی کرده است.

امارات و ترکمنستان محدودیت‌های خاص خود را دارند. امارات متحده عربی سرکوب خود را در مورد تورنت افزایش داده و استفاده از پیام‌های VoIP (تماس تلفنی اینترنتی) را در واتساپ و اسنپ چت مسدود کرده است. این کشور همچنین محتوای ضداسلامی و ضددولتی و ضدپلیس را با کمک Secure Computing محدود کرده است. ترکمنستان VPN را ممنوع کرده است و مردم حتی مجبور شده‌اند سوگند یاد کنند که از آن استفاده نخواهند کرد. پیام‌رسان‌های فیسبوک، توییتر، اینستاگرام، واتساپ، وایبر و تلگرام در این کشور غیرقابل دسترسی هستند. بلاروس، عراق، عمان، پاکستان، قطر، سوریه، اردن، تایلند و ازبکستان کشورهایی هستند که محتوای ضداخلاقی و جنسی را ممنوع کرده‌اند، رسانه‌های سیاسی را تحت کنترل دارند، رسانه‌های اجتماعی و استفاده از VPN را نیز محدود کرده‌اند و براساس موقعیت‌های داخلی و سیاسی خود گاهی محدودیت‌های سراسری نیز اعمال می‌کنند.

هند و افغانستان محدودیت رسانه‌های سیاسی و اجتماعی را افزایش داده‌اند. افغانستان تیک‌تاک و بازی PUBG را ممنوع کرده است. دولت هند به شرکت‌ها دستور داده که داده‌های کاربران VPN را جمع‌آوری و تحویل دهند. همچنین از یک سیستم نظارتی (CMS) استفاده می‌کند که می‌تواند هرگونه فعالیت آنلاین از جمله پیام‌های VoIP را رهگیری کند. در این کشور استفاده از برنامه‌های پیام‌رسان چینی مانند وی‌چت و تیک‌تاک به‌دلیل نفوذ ادعایی جمهوری خلق چین ممنوع شده است. سریلانکا و میانمار به‌دلیل بحران‌های داخلی ممنوعیت تورنت‌ها، محدود کردن VPN و مسدود کردن طولانی رسانه‌های اجتماعی (فیسبوک، توییتر، واتساپ، یوتیوب و...) را به اجرا گذاشته‌اند تا از دخالت چین غربی و بنگلادش در بحران‌های داخلی خود بکاهند.

قزاقستان در طول بحران سوخت در کشورش استفاده از رسانه‌های اجتماعی مانند اینستاگرام، فیسبوک و... را مسدود کرد و از شرکت‌های پشتیبان این برنامه‌ها خواست قوانین داخلی این کشور را رعایت کنند. فلسطین نیز به‌دلیل موقعیت خاص خود با محدودیت‌های شدید اینترنتی روبه‌رو است و حتی محتواهای مربوط به این کشور در سایر مناطق جهان نیز محدود و مسدود می‌شود.

اقیانوسیه

استرالیا تنها کشوری است که ممنوعیت تورنت را به‌شدت اعمال می‌کند و به همراه پاپوآ گینه نو، محدودیت‌هایی برای محتوای ضداخلاقی و جنسی آنلاین نیز دارد و برای آن جریمه تعیین کرده است. فیجی، پاپوآ گینه نو، ساموآ و تونگا رسانه‌های اجتماعی را محدود کرده و به شهروندان خود در رابطه با فعالیت‌های غیرقانونی هشدار داده‌اند. از میان ۱۰ شبکه اجتماعی برتر جهان، تنها تیک‌تاک وابسته به کشوری غیرآمریکایی است اما ۱۳شبکه اجتماعی دیگر نیز هستند که در میان غیرانگلیسی‌زبانان دنیا (چین، تایلند، اندونزی، تایوان، ژاپن، کره‌جنوبی، روسیه، کشورهای لاتین و...) رواج دارند و با بیش از ۱۰۰میلیون تا بیش از یک میلیارد کاربر فعالیت می‌کنند. به‌نظر می‌رسد حرکت به سمت بومی کردن برنامه‌ها و داده‌ها، حرکتی جدی است که از مدت‌ها قبل در میان کشورهای توانمند دنیا آغاز شده است.

اروپا

بلغارستان، کرواسی، قبرس، جمهوری چک، استونی، مجارستان، لیختن‌اشتاین، لیتوانی، لوکزامبورگ، مالت، لهستان، اسلواکی و اسلوونی استفاده از تورنت را محدود کرده‌اند. اسپانیا وب‌سایت‌های تورنت را اغلب مسدود می‌کند. بلاروس و ترکیه محتوای ضداخلاقی و جنسی را به‌طور کامل ممنوع و مسدود می‌کنند و جالب اینکه ترکیه پیام‌رسان بومی خود به نام پیپ BiP با بیش از ۸۰میلیون کاربر را معرفی کرده و شبکه‌های اجتماعی آمریکایی مانند توییتر، فیسبوک، واتساپ و... را محدود و در برخی موارد نیز (مانند زلزله) مسدود می‌کند. اوکراین پیام رسان‌های روسی را به‌طور کامل و به‌دلیل مسائل امنیتی ممنوع کرده است. آلمان نیز پیام‌رسان بومی خود به نام Xing را به جای لینکدین معرفی کرده و قوانین سفت و سختی برای جرم‌انگاری و حذف محتواهای خلاف مصوبات حاکمیتی خود اجرا می‌کند تا آنجا که حتی در جست‌وجوهای حرفه‌ای نیز به اطلاعاتی راجع به محتوای نفرت‌انگاری شده دست نخواهید یافت و در برهه‌هایی حتی مدخل‌های ویکی‌پدیا نیز از دسترس خارج شده بودند.

آمریکای شمالی

کانادا، مکزیک و ایالات متحده سایت‌های تورنت را ممنوع یا مسدود کرده‌اند و جالب اینکه این کشورها، تنها شبکه اجتماعی غیرآمریکایی، تیک‌تاک را محدود کرده و به‌دنبال مسدود کردن آن نیز هستند؛ اقدامی که با همراهی دیگر کشورهای اروپایی شدت یافته است. کوبا محتوای ضداخلاقی و جنسی را محدود کرده و برای VPN و تورنت و محتوای ضدحکومتی و برخی پیام‌رسان‌های آمریکایی مثل واتساپ محدودیت قائل است.

السالوادور، گواتمالا، هندوراس، مکزیک، نیکاراگوئه و پاناما محدودیت‌هایی در رسانه‌های سیاسی خود دارند و هندوراس در سراسر پلتفرم‌های رسانه‌های اجتماعی محدودیت‌هایی وضع کرده است. در مکزیک نیز خدمات VoIP عمدتا مسدود هستند.

آفریقا

آفریقای جنوبی تنها کشور آفریقایی است که به‌طور فعال سایت‌های تورنت را تعطیل می‌کند. ۱۵کشور آفریقایی در مورد هرزه‌نگاری آنلاین محدودیت‌هایی دارند اما کشورهای بوتسوانا، گینه استوایی، اریتره، تانزانیا و اوگاندا این محتوای ضداخلاقی را به‌طور کامل ممنوع کرده‌اند. جمهوری آفریقای مرکزی، اتیوپی و غنا محدودیت‌ها را افزایش داده‌اند با این حال تنها کشور اریتره است که دسترسی به سایت‌های رسانه‌های اجتماعی را به‌دلیل مشکلات امنیتی مسدود کرده است. مصر و اوگاندا ۲ کشوری هستند که استفاده از VPN را محدود می‌کنند. مصر، گینه استوایی، سیرالئون، لیبی، مراکش، نیجریه و تونس استفاده از برنامه‌های VoIP را محدود کرده و در برخی برهه‌ها استفاده از پیام‌رسان‌ها را به‌دلیل حملات تروریستی و مشکلات امنیتی با محدودیت شدید روبه‌رو کردند.

آمریکای جنوبی

محدودیت‌های رسانه‌های اجتماعی سیاسی در آمریکای جنوبی افزایش یافته و در مجموع ۸ کشور اکنون برخی محدودیت‌ها را در این پلتفرم‌ها اعمال می‌کنند. برزیل، پاراگوئه و ونزوئلا بر رسانه‌های اجتماعی خود محدودیت‌هایی اعمال می‌کنند و مردم را به سمت استفاده از یک پیام‌رسان بومی لاتین به نام تاریتنگا Taringa سوق داده‌اند. آرژانتین به‌طور فعال تورنت را مسدود می‌کند و ونزوئلا نیز محتوای ضداخلاقی و جنسی آنلاین را محدود می‌کند. با این حال وضعیت محدودیت‌ها در برزیل شدیدتر است و علاوه بر ممنوعیت برنامه‌های VoIP به‌خصوص واتساپ، لایحه ردیابی پیام‌های خصوصی را ارائه کرده است.

یادداشت | امید محمدیان پهلوان؛ روزنامه‌نگار

اهمیت کلان‌داده‌ها و ضرورت حکمرانی داده

کلان‌داده‌ها منبعی ارزشمند از زیست روزانه ما انسان‌هاست که علاوه بر تسهیل زندگی می‌تواند با سوءاستفاده برخی دولت‌ها و شرکت‌ها و حتی الگوریتم هوش مصنوعی، حقوق اساسی و حریم شخصی ما را زیر پا بگذارد. امری که در این یک دهه اخیر با وجود شبکه‌های اجتماعی و اعضای میلیاردی آنها در جهان، جنبه‌های جدید و بیشتری از مخاطرات را متوجه زندگی همه انسان‌ها کرده است. با توسعه و پیچیده‌تر شدن فعالیت‌های بشر، هم حجم داده‌های مرتبط به‌هم، به میزان عظیمی هرلحظه در حال افزایش است، و هم این اطلاعات، متنوع‌تر می‌شوند. یک مجموعه صنعتی، تجاری، رسانه‌ای و یا حتی دولت‌ها با روند رو به افزایش حجم و بسیار متنوع داده‌ها روبه‌رو هستند که هرگز متوقف نمی‌شود و باید ضمن مدیریت آنها در بهره‌برداری از آنها نیز غفلت نکنند. از طرفی، پایگاه داده‌های سنتی پاسخگوی حفظ و پردازش این حجم عظیم داده‌های متنوع نیست. بنابراین پایگاه «کلان‌داده» معادل (Big Data) مطرح می‌شود که علاوه بر حفظ، مدیریت و به‌روزرسانی حجم عظیمی از داده‌های متنوع (اعم از ساختارنیافته یا غیرساختارنیافته)، فرایند پردازش آنها را ممکن می‌کند.

کلان‌داده‌ها؛ مضرات و فواید

کلان‌داده‌ها علاوه بر مزیت‌های اصلی خود، با کمک ابزارهای پردازش و تحلیل سریع این داده‌ها، به‌ویژه الگوریتم‌های هوش مصنوعی، دچار مخاطراتی می‌شوند. به‌عنوان نمونه، کلان‌داده حاصل از شبکه‌های اجتماعی با کمک ماشین‌های یادگیری تحلیل می‌شوند و انواع جدیدی از تهدیدات امنیتی را برای تمام کشورهای جهان، فارغ از هر نوع نظام سیاسی و ایدئولوژیکی ایجاد می‌کنند. مهم‌ترین اهمیت و اصلی‌ترین کارکرد کلان‌داده‌ها در زمینه مدیریت و طراحی راهبردها برای رسیدن به اهداف یک مجموعه با یک شرکت در مقابل رقبایش است. کلان‌داده‌ها دقت و پیش‌بینی‌پذیری تحلیل‌ها را افزایش می‌دهند. این موضوع موجب بهبود شان بینش‌ها در تصمیم‌گیری‌های مهم و بلندمدت خواهد شد. کلان‌داده‌ها علاوه بر اینکه بینش تصمیم‌گیران یک مجموعه را وسیع‌تر می‌کنند، در کل فرایندهای در حال تحول را هم به‌روز و تسریع می‌کنند. این مزیت باعث افزایش مزیت رقابتی شرکت‌ها در مقابل یکدیگر است. اما اهمیت و کاربرد کلان‌داده‌ها تنها در زمینه افزایش توان رقابتی مجموعه‌های تجاری خلاصه نمی‌شود. ویژگی مهم دیگر کلان‌داده‌ها ذخیره داده‌هاست. داده‌های موجود در فضای مجازی، علاوه بر داده‌های ساختارنیافته انواع داده‌های غیرساختارنیافته دیگری اعم از داده‌های تصویری، متنی را در خود جای داده که به‌دلیل تنوع، حجم و سرعت تغییرات بالا، باید به‌وسیله پایگاه‌های کلان‌داده جمع‌آوری شوند.

مخاطرات کلان‌داده‌ها و شبکه‌های اجتماعی

تقریبا بیش از یک‌دهه است که بیش از میلیاردها نفر در نقاط مختلف جهان در شبکه‌های اجتماعی بزرگ و پرطرفدار عضو هستند که منابعی ارزشمند از کلان‌داده را به ارمغان آورده است. این پایگاه‌های کلان‌داده حامل شخصی‌ترین اطلاعات افراد از جمله محل زندگی، شغل، تحصیل، زمان جابه‌جایی‌ها، علائق بسیار شخصی، تفکرات و تغییرات آن در یک فرد و دیگر موارد خصوصی هستند.

پایگاه این داده‌ها م‌اشفاف نیست و در اختیار همگان قرار ندارد؛ چرا که اساسا از کارکرد آنها اطلاعی ندارند. ضمن اینکه این کلان‌داده‌ها به‌دلیل اهمیت در طراحی راهبردها و تصمیم‌گیری در بازارهای تجاری، رقابتی و یا مدیریت و بهینه‌شدن عملیات‌ها در سایر حوزه‌های مختلف صنعتی و بهداشتی دائما ارزش مادی زیادی پیدا می‌کنند. در حقیقت، جنبه مخاطره‌آمیز پایگاه کلان‌داده، در دسترس بودن آن برای افراد، شرکت‌ها و یا دولت‌هایی خاص از یک طرف و در طرف دیگر، الگوریتم‌های هوش مصنوعی یا ماشین‌های یادگیری است که فعلا کسی از میزان پیشروی، سوگیری و تسلط آنها بر انسان‌ها چشم‌انداز روشنی ندارد.

شرکت‌ها و حتی گروه‌های سیاسی در سایه فقدان قوانین دقیق برای اهداف شخصی و امنیتی خود از کلان‌داده‌های حاصل از شبکه‌های اجتماعی سوءاستفاده کرده و به تنظیم راهبردها برای اعمال تغییرات مورد نظر در جوامع هدف اقدام می‌کنند. فروش داده‌های شخصی کاربران فیسبوک به شرکت کمبریج آنالیتکا که در نهایت به نفع کمپین انتخاباتی دونالد ترامپ در سال ۲۰۱۶ تمام شد یک نمونه رسوایی بزرگ از زیرپا گذاشتن حریم شخصی افراد برای تسلط بر قدرت بود. اما استفاده از این داده‌ها تنها محدود به کسب قدرت نمی‌شود. کلان‌داده‌های حاصل از شبکه‌های اجتماعی با کمک الگوریتم‌های یادگیری هوش مصنوعی می‌توانند مسیر تغییرات ترجیحات و تفکرات یک گروه خاص و حتی یک جامعه را در اختیار قرار داده و دوباره به کمک الگوریتم‌های هوش مصنوعی، با شخصی‌سازی نتایج جست‌وجوی محتواها برای کاربران گروه هدف، عقاید، فرهنگ آنها را در راستای اهداف خود تحت‌تأثیر قرار دهند. موضوعی که دغدغه بسیاری از نمایندگان آمریکا در جلسه استماع فراخزبی اخیر برای حساب کشی از مدیرعامل شبکه‌اجتماعی تیک‌تاک بود. نمایندگان آمریکا در آن جلسه، هدف قرار دادن ارزش‌های آمریکا را به‌وسیله حزب کمونیست چین به‌وسیله شبکه اجتماعی تیک‌تاک مکرّرا گوش‌زد می‌کردند و حتی مواردی از سانسور محتواهای مربوط به اویغورهای چین در تیک‌تاک را به‌عنوان شاهد مدعای خود مطرح کردند. همچنین نمایندگان خطر قرارگرفتن اطلاعات شخصی شهروندان آمریکا مانند مکان زندگی را به‌عنوان تهدیداجتماعی عنوان کردند.

ضرورت حکمرانی داده‌ها

احتمال سوءاستفاده دولت‌های متبوع شرکت‌های مادر شبکه‌های اجتماعی و یا خود این شرکت‌ها در کنار خطر توسعه‌یی‌حد و قاعده الگوریتم‌های هوش مصنوعی با زیرپاگذاشتن حریم شخصی افراد، سوگیری‌های احتمالی الگوریتم‌ها که می‌توانند به تعمیق علیه گروه‌های خاص اجتماعی و یا نادیده‌گرفتن آنها و همچنین سکوت‌گذاشتن برخی روایت‌های مهم دامن بزنند؛ همگی این موارد لزوم ضرورت تنظیم قوانین مشخص و دقیق ملی و بین‌المللی برای مدیریت پایگاه کلان‌داده‌ها و حراست از شهروندان و اطلاعات حریم شخصی آنها را آشکار می‌کند.